

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
yanında Maliyyə Monitorinqi Xidmətinin
direktorunun 30 dekabr 2011-ci il tarixli,
F-038 №-li Əmri ilə təsdiq edilmişdir

**PUL VƏSAİTLƏRİNİN VƏ YA DİGƏR ƏMLAKIN CİNAYƏT YOLU İLƏ
ƏLDƏ EDİLMƏSİ VƏ YA TERRORÇULUĞUN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ
İLƏ BAĞLI OLMASINA ŞÜBHƏ VƏ YA BELƏ ŞÜBHƏ ÜÇÜN KİFAYƏT
QƏDƏR ƏSASLAR YARADAN HALLARIN AŞKARLANMASI MEYARLARI
(XÜSUSİ İNDİKATORLAR)**

BAKI – 2011

FƏSİL 1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

- 1.1. «Pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın cinayət yolu ilə əldə edilməsi və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olmasına şübhə və ya belə şübhə üçün kifayət qədər əsaslar yaradan halların aşkarlanması meyarları» (bundan sonra – xüsusi indikatorlar) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2009-cu il 16 iyul tarixli 122 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş «Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı yanında Maliyyə Monitorinqi Xidməti haqqında Əsasnamə»nin 10.3-cü bəndinə əsasən hazırlanmışdır.
- 1.2. Xüsusi indikatorlar monitorinq iştirakçıları və monitorinqdə iştirak edən digər şəxslər (bundan sonra – monitorinq subyektləri) tərəfindən pul vəsaitlərinin və ya digər əmlakın, onlarla əməliyyatların cinayət yolu ilə əldə edilməsi və ya terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi ilə bağlı olmasına şübhə üçün kifayət qədər əsas yaradan halların aşkar edilməsi üzrə minimum meyarları müəyyən edir.
- 1.3. Xüsusi indikatorlar məhdudlaşdırıcı xarakterli olmamaqla cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitləri və ya digər əmlakla əməliyyatların, terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinin, habelə bu cür əməliyyatların aparılmasına cəhdlərin müəyyən edilməsi və qarşısının alınması məqsədini daşıyır.

FƏSİL 2. ŞÜBHƏLİ ƏMƏLİYYATLARIN AŞKAR EDİLMƏSİNİN ÜMUMİ PRİNSİPLƏRİ

- 2.1. Müştərinin normal (adi) işgüzar praktikasına və ya münasibətlərinə uyğun olmayan qeyri-tipik, mürəkkəb, mövcud şəraitdə iri hesab olunan, rəşional iqtisadi mahiyyəti olmayan və eləcə də müəmmalı davranışı ilə müşayiət olunan bütün əməliyyatları qeyri-adi hesab olunur.
- 2.2. Müştəri ilə işgüzar münasibətlərin başlanğıcında onun barəsində yaradılmış və davamlı olaraq yenilənən profil məlumatları əsasında qeyri-adi əməliyyatlar asanlıqla müəyyən edilə bilər. Müştərinin profili – müştərinin yaşı, vəzifəsi, ailə vəziyyəti, gəliri, mənsub olduğu ölkə, yaşayış yeri, biznes fəaliyyəti və onun təbiəti, hesabları və ona xas olan digər mühüm əlamətləri əks etdirən məlumat sistemidir. Bir qayda olaraq, müştərinin profilinə uyğun gəlməyən əməliyyatları qeyri-adi hesab olunur.
- 2.3. Müştərilərin profil məlumatları onların risk kateqoriyalarına bölgüsü və bu kateqoriyalar üzrə risk səviyyələrinin qiymətləndirilməsi üçün əsas olmalıdır. Qeyri-adi əməliyyatların müəyyən edilməsi zamanı yüksək riskli müştəri kateqoriyasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.
- 2.4. Müştərilərin həyata keçirdiyi əməliyyatları bir və ya bir neçə əlamətlər əsasında qeyri-adi hesab oluna bilər. Əlamətlər yalnız əməliyyatların baş verdiyi kontekstdə qiymətləndirilməli və əməliyyatları şərtləndirən əsaslara xüsusi diqqət yetirilməlidir.

- 2.5. Əməliyyat yalnız ətraflı araşdırmalar nəticəsində onun qeyri-adiliyini şərtləndirən əsasların tam olaraq aradan qalxmadığı halda şübhəli hesab olunur və Maliyyə Monitorinqi Xidmətinə təqdim edilir. Bu sənəddə nəzərdə tutulmuş meyarların hər hansı bir əməliyyatda formal cəhətdən mövcud olmasına baxmayaraq, aparılmış araşdırmalar əməliyyatın şübhəlilik statusunun tam olaraq götürülməsi ilə nəticələndiyi halda, belə əməliyyat “adi (normal)” hesab olunur və bu barədə məlumat Maliyyə Monitorinqi Xidmətinə təqdim edilmir.
- 2.6. Şübhəli əməliyyatlar aşağıdakı kateqoriyalara bölünə bilər: (i) şübhəliliyi təsdiqlənmiş əməliyyatlar. Bu halda məlumat dərhal Maliyyə Monitorinqi Xidmətinə təqdim edilir; (ii) şübhəlilik üçün yetərli əsaslar olmayan əməliyyatlar. Bu halda müştəri yüksək risk kateqoriyası daxilində nəzarətdə saxlanılır və növbəti əməliyyatları davamlı şəkildə monitorinq olunur; (iii) şübhəlilik əsasları aradan qalxan (təsdiqlənməyən) əməliyyatlar. Bu halda əməliyyatın şübhəlilik statusu götürülür, lakin müştərinin həyata keçirəcəyi növbəti əməliyyatları dövrü olaraq monitorinq olunur.

FƏSİL 3. ŞÜBHƏLİ ƏMƏLİYYATLARIN AŞKARLANMASI MEYARLARI

3.1. Müştərinin və ya nümayəndənin davranışına aid əlamətlər

- 3.1.1. Eyniləşdirmə prosedurlarının həyata keçirilməsinə etiraz etməsi;
- 3.1.2. Eyniləşdirmə və əməliyyata dair məlumatları əsassız gecikmələrlə təqdim etməsi;
- 3.1.3. Mövcud olmayan əlaqə məlumatları təqdim etməsi;
- 3.1.4. Əməliyyata dair sualların cavablandırılmasından yayınması və ya əməliyyatın mahiyyətinə/təyinatına dair müxtəlif yayındırıcı cavablar verməsi;
- 3.1.5. Təqdim etdiyi məlumatlarda uyğunsuzluqların və ziddiyyətli məqamların olması;
- 3.1.6. Saxta sənədlər təqdim etməsi;
- 3.1.7. Hüquqi şəxsi təmsil edən şəxsin (nümayəndənin) həmin hüquqi şəxs barədə məlumata malik olmaması;
- 3.1.8. Müqavilənin daha səmərəli şərtləri ilə maraqlanmadan, ona vaxtından əvvəl xitam verilməsi şərtlərinə qeyri-adi maraqla nümayiş etdirməsi;
- 3.1.9. Benefisiar mülkiyyətçisinin qısa müddətdə müəyyən edilməsini mümkün etməyən mürəkkəb və yaxud bir neçə pilləli struktura malik olan hüquqi şəxsin təsis etməsi;
- 3.1.10. Ofşor hüquqi şirkətlərinin təsis etməsi;
- 3.1.11. Xarici ölkələrdə trastların təsis etməsi.

3.2. Bütün əməliyyatlara aid əlamətlər

- 3.2.1. Müştərinin profilinə uyğun olmayan iri məbləğdə və ya yüksək intensivliklə xırda məbləğlərdə əməliyyatların aparılması;

- 3.2.2. Məcburi qaydada hesabat verilməsi tələb olunan limitdən bir qədər aşağı məbləğdə nağd əməliyyatların müntəzəm qaydada aparılması;
- 3.2.3. Şel tipli şirkətlərlə bağlı hər hansı əməliyyatın aparılması *;
- 3.2.4. Yeni təsis edilmiş şirkət tərəfindən iri məbləqli əməliyyatların həyata keçirilməsi;
- 3.2.5. Ofşor ərazilərdə qeydiyyatda keçmiş şəxslərlə bağlı əməliyyatların aparılması.

* Qeyd: Şel tipli şirkətlər dedikdə - özünün şəxsi aktivlərinə və əməliyyatlarına malik olmayan və (i) nəzarət səhm paketinin əldə edilməsi, (ii) qeyri-qanuni biznes məqsədləri (vergidən yayınma və s.) üçün örtük olması, (iii) əməliyyatlara başlamazdan əvvəl nağd vəsaitlərin artırılması üçün alət rolunu oynayan qeyri-ticari şirkətdir. Belə şirkətlər həmçinin beynəlxalq biznes şirkəti, fərdi investisiya şirkəti, yalançı şirkət və ya poçt qutusu şirkəti də adlandırılır.

3.3. Köçürmə əməliyyatlarına aid əlamətlər

- 3.3.1. Səbəbi/əzası/təyinatı göstərilməyən köçürmənin həyata keçirilməsi;
- 3.3.2. Doğru olmadığını güman etməyə əsas verən səbəblə/əzasla/təyinatla köçürmənin həyata keçirilməsi;
- 3.3.3. Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmayan və müştəri ilə müqavilə münasibətlərinə malik olmayan şəxsdən müştərinin bank hesabına «borc», «kredit», «ssuda», «qabaqcadan ödəniş» və ya «qrant» təyinatı ilə pul vəsaitlərinin köçürülməsi;
- 3.3.4. Bir neçə hesabda yerləşdirilmiş vəsaitlərin bir hesaba, sonra isə ölkə daxilindəki və ya ölkə xaricindəki digər hesaba köçürülməsi;
- 3.3.5. Kifayət qədər izah olmadan bir neçə şəxs tərəfindən bir hesaba (şəxsə) köçürmənin həyata keçirilməsi;
- 3.3.6. Kifayət qədər izah olmadan bir şəxs tərəfindən bir neçə hesaba (şəxsə) köçürmənin həyata keçirilməsi;
- 3.3.7. Bir gün ərzində bir şəxs tərəfindən müxtəlif pul köçürmə sistemləri vasitəsilə eynitipli köçürmələr həyata keçirilməsi;
- 3.3.8. Hüquqi şəxs tərəfindən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmayan fiziki şəxsə 3`000 manat ekvivalentinə bərabər və ya ondan artıq olan, həmçinin məbləğindən asılı olmayaraq müntəzəm qaydada vəsaitlərin köçürülməsi;
- 3.3.9. Avans olaraq köçürülmüş pul vəsaitlərinin müqabilində malların idxal edilməməsi (işlərin, xidmətlərin görülməməsi);
- 3.3.10. Qeyri-hökumət və ya dini təşkilatın hesabına onun məqsədlərinə uyğun gəlməyən təyinatla pul vəsaitlərinin daxil olması.

3.4. Kredit əməliyyatlarına aid əlamətlər

- 3.4.1. Müştəri ilə aşkar iqtisadi və ya digər işgüzar münasibətlərə malik olmayan üçüncü tərəfin zəmanət verməsi;
- 3.4.2. Müştəri ilə aşkar iqtisadi əlaqələrə və inandırıcı səbəblərə malik olmayan üçüncü şəxslər tərəfindən kreditin qaytarılması;
- 3.4.3. Alınmış iri məbləğdə kreditin gözlənilməz şəkildə vəsaitin mənbəyi bilinmədən vaxtından əvvəl qaytarılması;
- 3.4.4. Bahalı əşyaların girovu altında tez-tez kreditin götürülməsi.

3.5. Depozit əməliyyatlarına aid əlamətlər

- 3.5.1. Müştərinin depozit (əmanət)/cari hesabına müştəri ilə əlaqəsi olmayan üçüncü şəxslər tərəfindən müntəzəm qaydada vəsaitlərin yerləşdirilməsi.

3.6. Sığorta əməliyyatlarına aid əlamətlər

- 3.6.1. Şəxsin 3 ildən az müddətə həyat sığortası üzrə müqavilə bağlamaq təklifi ilə çıxış etməsi;
- 3.6.2. Müştərinin iri məbləğdə sığorta haqqı ödənilməklə bağlanmış sığorta müqaviləsinin qüvvəyə mindiyi tarixdən keçən qısa müddət ərzində həmin müqaviləyə xitam verməklə, sığorta haqqının qaytarılan hissəsinin nağd olaraq üçüncü şəxsə ödənilməsini tələb etməsi;
- 3.6.3. Həyat sığortası müqaviləsinin bağlanılmasından sonra vəsaitin nağd və ya çek formasında geri qaytarılması üçün həmin müqaviləyə xitam verilməsi barədə müraciət olunması;
- 3.6.4. Sığortalının gözlənilmədən həyat sığortası üzrə aylıq sığorta ödənişləri üsulunun illik sığorta ödənişləri üsuluna və ya birdəfəlik sığorta ödənişi üsuluna dəyişməsi təklifi ilə çıxış etməsi;
- 3.6.5. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddətdə sığortalının sığorta məbləğinin iri həcmdə artırılması təklifi ilə çıxış etməsi.

3.7. Qiymətli kağızlar ilə bağlı aparılan əməliyyatlara aid əlamətlər

- 3.7.1. Brokerin hesabından vəsait saxlamaq məqsədi ilə istifadə etməsi və bu vəsaitlə uzun müddət hər hansı qiymətli kağızla ticarəti həyata keçirməməsi;
- 3.7.2. Qiymətli kağızların alışı və satışı üzrə eyni şərtlərlə tapşırıqlar verilərək ticarətin həyata keçirilməsi təəssüratının yaradılması;
- 3.7.3. Qısa müddət ərzində bir neçə müştərinin eyni qiymətli kağızların alqı satqısını həyata keçirmək məqsədi ilə hesab açması;
- 3.7.4. heç bir aydın məqsədinin olmadan investorun qısa müddət ərzində investisiya fondunun paylarını (səhmlərini) satın alması və dərhal geri satması.

3.8. Daşınmaz əmlakın alqı-satqısı ilə bağlı aparılan əməliyyatlara aid əlamətlər

- 3.9.1. Daşınmaz əmlakla əməliyyat üçün əməliyyat iştirakçısı ilə əlaqəsi olmayan şəxsin ödəniş etməsi;

- 3.9.2. Müştərinin daşınmaz əmlaka baxmadan onu almağa razı olması;
- 3.9.3. Müştərinin daşınmaz əmlak üçün bazar qiymətindən daha çox ödəməyə razı olması;
- 3.9.4. Müştərinin yaşayış və ya kommersiya binalarını bazar qiymətindən yüksək qiymətə icarəyə götürmək istəməsi və ya icarənin qiyməti ilə maraqlanmaması;
- 3.9.5. Bazar qiymətlərindən kəskin fərqlənən qiymətə əmlakın satın alınması;
- 3.9.6. Satılmış əmlakın qısa müddət sonra yenidən birbaşa və ya dolayı olaraq satıcının sərəncamına keçməsi.